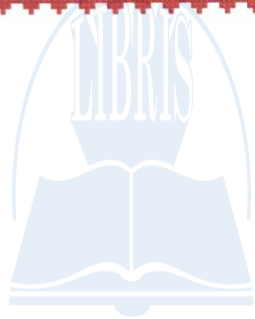

Cuprins

Cinci pâni.....	7
Punguța cu doi bani	13
Pupăza din tei	19
Soacra cu trei nurori.....	26
Povestea unui om leneș.....	36
Moș Ion Roată și Unirea	39
Povestea lui Harap-Alb	45
Inul și cămeșa.....	120
Prostia omenească	123

Cinci pâni

Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara, pe un drum. Unul avea în traista sa trei pâni, și celălalt două pâni. De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lângă o fântână cu ciutură, scoate fiecare pâunile ce avea și se pun să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare.

Tocmai când scoaseră pâunile din traiste, iaca un al treilea drumeț, necunoscut, îi ajunge din urmă și se oprește lângă dânșii, dându-le ziua bună. Apoi se roagă să-i deie și lui ceva de mâncare, căci e tare flămând și n-are nimica merinde la dânșul, nici de unde cumpăra.

– Poftim, om bun, de-i ospăta împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți călătorului străin; căci mila Domnului! Unde mănâncă doi mai poate mânca și al treilea.

Călătorul străin, flămând cum era, nemaiășteptând multă poftire, se așază jos lângă cei doi, și încep a mânca cu toții pâne goală și a be apă rece din fântână, căci altă udătură nu aveau. Și mănâncă ei la un loc tustrei, și mănâncă, până ce gătesc de mâncat toate cele cinci pâni, de parcă n-au mai fost.

După ce-au mântuit de mâncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă, din întâmplare, celui ce avusese trei pâni, zicând:

– Primiți, vă rog, oameni buni, această mică mulțămire

de la mine, pentru că mi-ați dat demâncare la nevoie; veți cinsti mai încolo câte un pahar de vin, sau veți face cu banii ce veți pofti. Nu sunt vrednic să vă mulțamesc de binele ce mi-ați făcut, căci nu vedeam lumea înaintea ochilor de flămând ce eram.

Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință din partea celui al treilea, au primit. De la o vreme, călătorul străin și-a luat ziua bună de la cei doi și apoi și-a căutat de drum. Ceilalți mai rămân oleacă sub răchită, la umbră, să odihnească bucatele. Și, din vorbă în vorbă, cel ce avuse trei pâni dă doi lei celui cu două pâni, zicând:

– Ține, frate, partea dumatăle, și fă ce vrei cu dânsa. Ai avut două pâni întregi, doi lei ți se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiindcă-am avut trei pâni întregi, și tot ca ale tale de mari, după cum știi.

– Cum așa?! zise celălalt cu dispreț. Pentru ce numai doi lei, și nu doi și jumătate, partea dreaptă ce ni se cuvine fiecăruia? Omul putea să nu ne deie nimic, și atunci cum rămânea?

– Cum să rămâie? zise cel cu trei pâni; atunci așa fi avut eu pomană pentru partea ce mi se cuvine de la trei pâni, iar tu, de la două, și pace bună. Acum, însă, noi am mâncat degeaba, și banii pentru pâne îi avem în pungă cu prisos: eu trei lei și tu doi lei, fiecare după numărul pânilor ce am avut. Mai dreaptă împărțeală decât aceasta nu cred că se mai poate nici la Dumnezeu sfântul...

– Ba nu, prietene, zice cel cu două pâni. Eu nu mă țin că mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm, și cum a zice judecata, așa să rămâie.

– Haide și la judecată, zise celălalt, dacă nu te mulțamești. Cred că și judecata are să-mi găsească dreptate, deși nu m-am târât prin judecări de când sunt.

Și așa, pornesc ei la drum, cu hotărârea să se judece. Și cum ajung într-un loc unde era judecătorie, se înfățoșează înaintea judecătorului și încep a spune împrejurarea din capăt, pe rând fiecare; cum a venit întâmplarea de au călătorit împreună, de au stat la masă împreună,

câte pâni a avut fiecare, cum a mâncat drumețul cel străin la masa lor, deopotrivă cu dânșii, cum le-a dat cinci lei drept mulțămăită și cum cel cu trei pâni a găsit cu cale să-i împartă.

Judecătorul, după ce-i ascultă pe amândoi cu luare aminte, zise celui cu două pâni:

– Și nu ești mulțămăit cu împărțea ce s-a făcut, omule?

– Nu, domnule judecător, zise nemulțămăitul; noi n-am avut de gând să luăm plată de la drumețul străin pentru măncarea ce i-am dat; dar, dac-a venit întâmplarea de-așa, apoi trebuie să împărțim drept în două ceea ce ne-a dăruiit oaspetele nostru. Așa cred eu că ar fi cu cale, când e vorba de dreptate.

– Dacă e vorba de dreptate, zise judecătorul, apoi fă bine de înapoiește un leu istuia alt, care spui c-a avut trei pâni.

– De asta chiar mă cuprinde mirare, domnule judecător, zise nemulțămăitul cu îndrăzneală. Eu am venit înaintea judecăței să capăt dreptate, și văd că dumneata, care știi legile, mai rău mă acunzi. De-a fi să fie tot așa și judecata dinaintea lui Dumnezeu, apoi vai de lume!

– Așa ți se pare dumatăle, zise judecătorul liniștit, dar ia să vezi că nu-i așa. Ai avut dumneata două pâni?

– Da, domnule judecător, două am avut.

– Tovarășul dumatăle, avut-a trei pâni?

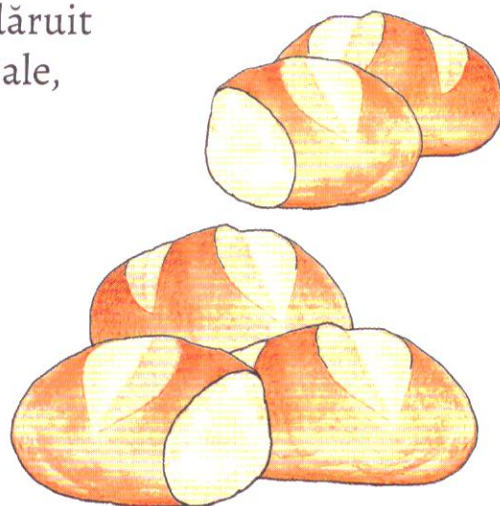
– Da, domnule judecător, trei a avut.

– Udătură ceva avut-ați vreunul?

– Nimic, domnule judecător, numai pâne goală și apă răce din fântână, fie de sufletul cui a făcut-o acolo, în calea trecătorilor.

– Adineauri, parcă singur mi-ai spus, zise judecătorul, că ați măncaat toți tot ca unul de mult; așa este?

– Așa este, domnule judecător.

– Acum, ia să statornicim rânduiala următoare, ca să se poată ști hotărât care câtă pâne a mâncat. Să zicem că s-a tăiat fiecare pâne în câte trei bucăți deopotrivă de mari; câte bucăți ai fi avut dumneata, care spui că avuși două pâni?

– Șese bucăți aș fi avut, domnule judecător.

– Dar tovarășul dumitale, care spui că avu trei pâni?

– Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.

– Acum, câte fac la un loc șese bucăți și cu nouă bucăți?

– Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

– Câți oameni ați mâncat aceste cincisprezece bucăți de pâne?

– Trei oameni, domnule judecător.

– Bun! Câte bucăți vin de fiecare om?

– Câte cinci bucăți, domnule judecător.

– Acum, ții minte câte bucăți ai fi avut dumneta?

– Șese bucăți, domnule judecător.

– Dar de mâncat, câte ai mâncat dumneta?

– Cinci bucăți, domnule judecător.

– Și câte ți-au mai rămas de întrecut?

– Numai o bucată, domnule judecător.

– Acum să stăm aici, în ceea ce te privește pe dumneta, și să luăm pe istalalt la rând. Ții minte câte bucăți de pâne ar fi avut tovarășul d-tale?

– Nouă bucăți, domnule judecător.

– Și câte a mâncat el de toate?

– Cinci bucăți, ca și mine, domnule judecător.

– Dar de întrecut, câte i-au mai rămas?

– Patru bucăți, domnule judecător.

– Bun! Ia, acuș avem să ne înțelegem cât se poate de bine! Vra să zică, dumneta ai avut numai o bucată de întrecut, iar tovarășul dumitale, patru bucăți. Acum, o bucată de pâne rămasă de la dumneta și cu patru bucăți de la istalalt fac la un loc cinci bucăți?

– Taman cinci, domnule judecător.

Povestea lui Harap-Alb

Amu cică era odată într-o țară un crai, care avea trei feciori. Și craiul acela mai avea un frate mai mare, care era împărat într-o altă țară, mai depărtată. Și împăratul, fratele craiului, se numea Verde-Împărat; și Împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete. Mulți ani trecură la mijloc de când acești frați nu mai avură prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuseră nicio dată de când erau ei.

Și așa veni împrejurarea de nici Împăratul Verde nu cunoștea nepoții săi, nici craiul nepoatele sale: pentru că țara în care împărățea fratele cel mai mare era tocmai la o margine a pământului, și crăia istuilalt la o altă margine. Și apoi, pe vremile acelea, mai toate țările erau bântuite de războaie

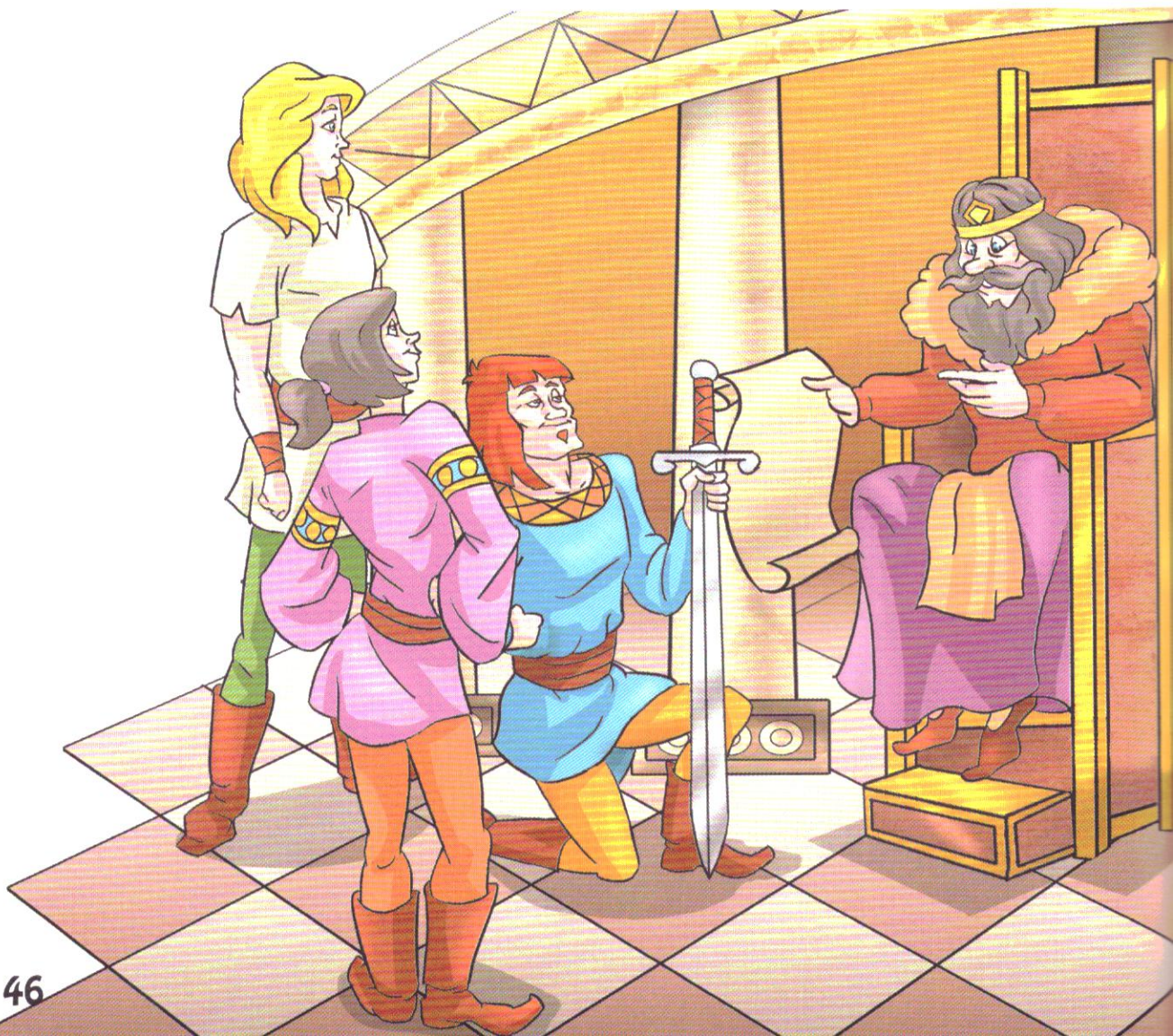

grozave, drumurile pe ape și pe uscat erau puțin cunoscute și foarte încurcate și de aceea nu se putea călători așa de ușor și fără primejdii ca în ziua de astăzi. Și cine apuca a se duce pe atunci într-o parte a lumii adeseori dus rămânea până la moarte.

Dar să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depăna firul poveștii.

Amu cică împăratul acela, aproape de bătrânețe, căzând la zăcare, a scris către frăține-său craiului, să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoți, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa. Craiul, primind cartea, îndată chemă tustrei feciorii înaintea sa și le zise:

– Iaca ce-mi scrie frate-meu și moșul vostru. Care dintre voi se simte destoinic a împărăți peste o țară așa de mare și bogată, ca aceea, are voie din partea mea să se ducă, ca să împlinească voința cea mai de pe urmă a moșului vostru.

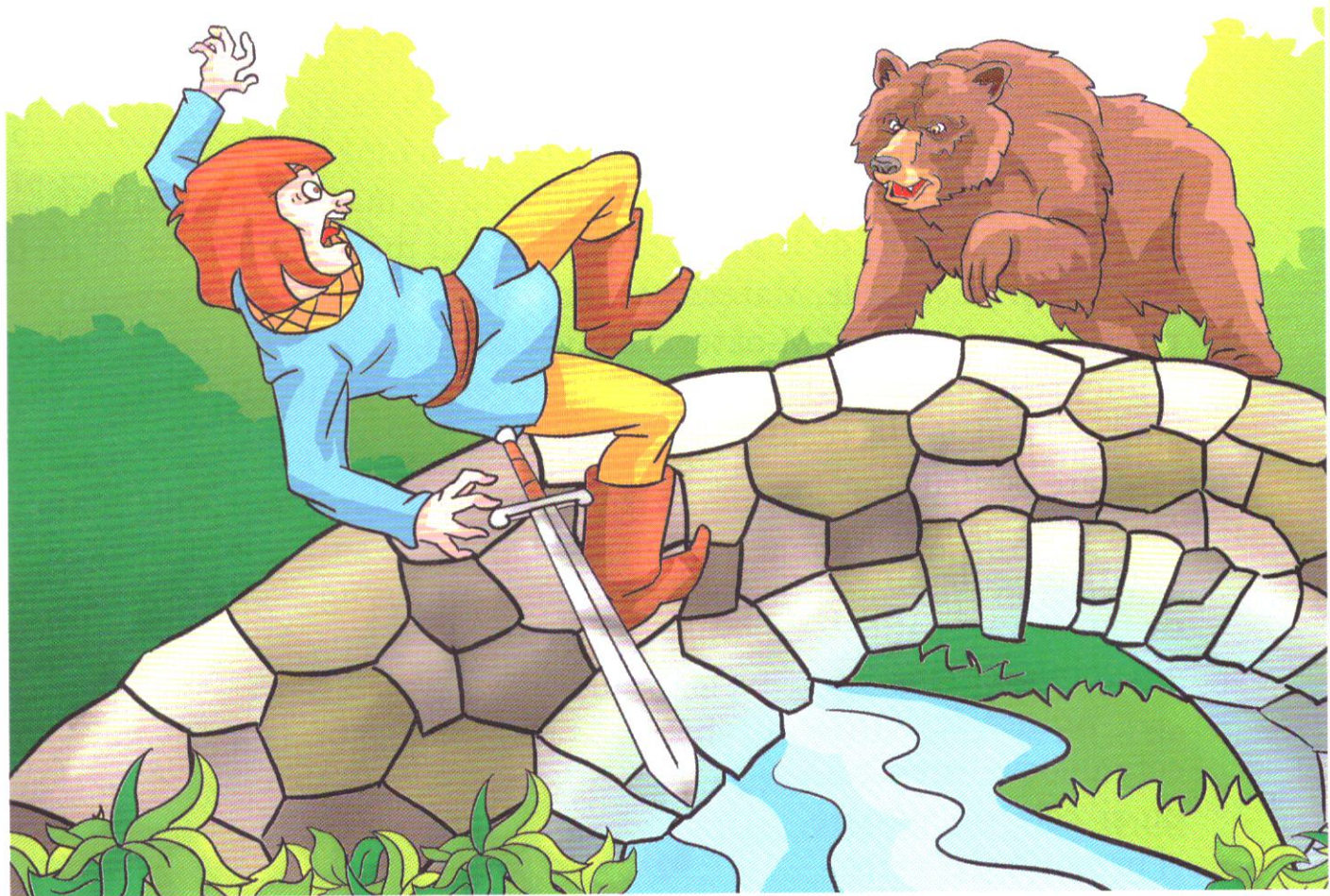
Atunci feciorul cel mai mare ia îndrăzneală și zice:

– Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre frați; de aceea te rog să-mi dai bani de cheltuială, straie de primeneală, arme și cal de călărie, ca să și pornesc, fără zăbavă.

– Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i putea răzbate până acolo și crezi că ești în stare a cârmui și pe alții, alege-ți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ia-ți bani cât ți-or trebui, haine care ți-or plăcea, arme care-i crede că-ți vin la socoteală și mergi cu bine, fătul meu.

Atunci, feciorul craiului își ia cele trebuitoare, sărută mâna tătâne-său, primind carte de la dânsul către împăratul, zice rămas bun fraților săi și apoi încalecă și pornește cu bucurie spre împărăție.

Craiul însă, vrând să-l ispitească, tace molcum și, pe înserate, se îmbracă pe ascuns într-o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod. Și când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl și întâmpină un urs mormăind.

Atunci, calul fiului de crai începe a sări în două picioare, forăind, și cât pe ce să izbească pe stăpânu-său. Și fiul craiului, nemaiputând struni calul și neîndrăznind a mai merge înainte, se întoarnă rușinat înapoi la tată-său. Până să ajungă el, craiul pe de altă parte și ajunsese acasă, dăduse drumul calului, îndosise pielea cea de urs și aștepta acum să vină fecioru-său. Și numai iaca îl și vede venind repede, dar nu așa după cum se dusesese.

– Da' ce-ai uitat, dragul tatei, de te-ai întors înapoi? zise craiul cu mirare. Aista nu-i semn bun, după cât știu eu.

– De uitat, n-am uitat nimica, tată, dar ia, prin dreptul unui pod, mi-a ieșit înainte un urs grozav, care m-a vârat în toți spărieții. Și cu mare ce scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc la d-ta acasă decât să fiu prada fiarelor sălbatice. Și de-acum înainte, ducă-se, din partea mea, cine știe, că mie unuia nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica; doar n-am a trăi cât lumea, ca să moștenesc pământul.

– Despre aceasta bine ai chitit-o, dragul tatei. Se vede lucru că nici tu nu ești de împărat, nici împărăția pentru tine; și decât să încurci numai așa lumea, mai bine să șezi departe, cum zici, căci, mila Domnului: „Lac de-ar fi, broaște sunt destule”. Numai aș vrea să știu, cum rămâne cu moșu-tău. Așa-i că ne-am încurcat în slăbăciune?

– Tată, zise atunci feciorul cel mijlociu, să mă duc eu, dacă vrei.

– Ai toată voia de la mine, fătul meu, dar mare lucru să fie de nu ți s-or tăia și ție cărările. Mai știi păcatul, poate să-ți iasă înainte vreun iepure, ceva... Și popâc! M-oi trezi cu tine acasă, ca și cu frate-tău, ș-apoi atunci rușinea ta n-a fi proastă. Dar dă, cearcă și tu, să vezi cum ți-a sluji norocul. Vorba cea:

„Fiecare pentru sine,
croitor de pâine”. De-i
izbuti, bine-de-bine, iară
de nu, au mai pățit și
alți voinici ca tine...

Atunci, feciorul
cel mijlociu, pregătin-
du-și cele trebuitoare
și primind și el carte

din mâna tată-său către împăratul, își ia ziua bună de la frați și a doua zi pornește și el. Și merge, și merge, până se înnoptează bine. Și când prin dreptul podului, numai iaca și ursul: mor! mor! mor! Calul fiului de crai începe atunci a forăi, a sări în două picioare și a da înapoi. Și fiul craiului, văzând că nu-i lucru de șagă, se lasă și el de împărăție și, cu rușinea lui, se întoarce înapoi la tată-său acasă. Craiul, cum îl vede, zice:

– Ei, dragul tatei, așa-i că s-a împlinit vorba ceea: „Apără-mă de găini, că de câini nu mă tem”.

– Ce fel de vorbă-i asta, tată?! zise fiu-său rușinat; la d-ta urșii se cheamă găini? Ba, ia acum cred eu frăține-meu, că așa urs oștirea întreagă este în stare să o zdrumice... Încă mă mir cum am scăpat cu viață; lehamite și de împărăție și de tot, că doar, slavă Domnului, am ce mânca la casa d-tale.

– Ce mânca văd eu bine că ai, despre asta nu e vorbă, fătul meu, zise craiul posomorât, dar ia spuneți-mi: rușinea unde o puneți? Din trei feciori câți are tata, niciunul să nu fie bun de nimica?! Apoi, drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricați mâncarea, dragii mei... Să umblați numai așa, frunza frâsinelului, toată viața voastră și să vă lăudați că sunteți feciori de crai, asta nu miroase a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culca pe o ureche din partea voastră; la Sfântu-Așteaptă s-a împlini dorința lui. Halal de nepoți ce are! Vorba ceea:

*La plăcinte, înainte
Și la război, înapoi.*

Fiul craiului cel mai mic, făcându-se atunci roș cum îi gotca, iese afară în grădină și începe a plânge în inima sa, lovit fiind în adâncul sufletului de apăsătoarele cuvinte ale părintelui său. Și cum sta el pe gânduri și nu se dumerea ce să facă pentru a scăpa de rușine, numai iaca se trezește dinaintea lui cu o babă gârbovită de bătrânețe, care umbla după milostenie.

– Da' ce stai așa pe gânduri, luminate crăișor? zise baba; alungă mâhnirea din inima ta, căci norocul îți râde din toate părțile și nu ai de ce fi supărat. Ia, mai bine miluiește baba cu ceva.

– Ia lasă-mă-ncolo, mătușă, nu mă supăra, zise fiul craiului; acum am altele la capul meu.